

aktuell arbetsrätt

MÅNADSRAPPORT MARS 2025

marsrapporten innehåller följande dom

- AD 2025 nr 12, som handlar om avskedande av polis som begått brott (dataintrång), s 1

De Bästa Hälsningar

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Tommy Iseskog', with a long horizontal stroke extending to the right.

Tommy Iseskog

Domar från Arbetsdomstolen mars 2025

1. AD 2025 nr 9

Förlikning

2. AD 2025 nr 10

Tredskodom

3. AD 2025 nr 11

Tredskodom

4. AD 2025 nr 12

Fallet, som handlar om avskedande av polis som begått brott (dataintrång), refereras ingående på vita blad

5. AD 2025 nr 13

Tredskodom

6. AD 2025 nr 14

Förlikning

7. AD 2025 nr 15

Tredskodom

ARBETSDOMSTOLEN

DOM

Dom nr 12/25

2025-03-12

Mål nr A 205/23

Stockholm

KÄRANDE

Svenska Polisförbundet, Box 5583, 114 85 Stockholm

Ombud: förbundsjuristerna Jonas Wiberg och Anna Gevert, adress som
ovan

SVARANDE

Staten genom Polismyndigheten, Box 12256, 102 26 Stockholm

Ombud: arbetsrättsjuristerna Tomas Rönnberg och Lars Åström, adress som
ovan

SAKEN

ogiltigförklaring av avskedande

Bakgrund

Mellan staten och Svenska Polisförbundet (förbundet) gäller kollektivavtal.
J.J. är medlem i förbundet.

J.J. var tillsvidareanställd hos Polismyndigheten som polisassistent. Hon
dömdes av Linköpings tingsrätt den 30 mars 2022 till 100 dagsböter för
dataintrång vid nio tillfällen under perioden 10 januari 2019–24 mars 2021.
Genom samma dom frikändes hon från ett åtal om tjänstefel som skulle ha
begåtts den 24 mars 2021. Domen fick så småningom laga kraft.
Polismyndigheten avskedade J.J. den 21 juni 2023.

Twisten gäller om staten hade laga skäl för att skilja J.J. från anställningen.

Yrkanden och inställning

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska förklara avskedandet av J.J. ogiltigt och förplikta staten att till henne betala allmänt skadestånd med 200 000 kr för brott mot anställningsskyddslagen, med ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 30 januari 2024) till dess betalning sker.

Förbundet har *i andra hand*, för det fall Arbetsdomstolen skulle komma fram till att det inte funnits skäl för avskedandet men väl sakliga skäl för uppsägning av J.J., yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta staten att till J.J. betala

- a) allmänt skadestånd för brott mot anställningsskyddslagen med 150 000 kr, med ränta enligt 6 § räntelagen från delgivning av stämning (den 30 januari 2024) till dess betalning sker,
- b) ekonomiskt skadestånd motsvarande uppsägningslön från den 21 juni till och med den 21 december 2023 med 230 400 kr, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 21 december 2023 till dess betalning sker, och
- c) ekonomiskt skadestånd motsvarande semesterförmåner på uppsägningslönen med 27 648 kr, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 januari 2024 till dess betalning sker.

Staten har bestritt förbundets yrkanden, men vitsordat sättet att beräkna ränta, uppsägningslön och semesterförmåner.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Parterna har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Staten

Sammanfattning av grunderna för bestridandet

J.J. gjorde nio dataslagningar i Polismyndighetens it-system med anknytning till sin halvsystems sambo utan att slagningarna hade koppling till någon arbetsuppgift hon hade som polis och dömdes därför till ansvar för dataintrång. J.J:s brott visade att hon uppenbarligen var olämplig att inneha sin anställning som polisassistent.

J.J. kontaktade den 24 mars 2021 ett befäl vid Polismyndighetens regionledningscentral och lämnade grundlösa uppgifter om sin halvsystems sambo och bad att en polispatrull skulle skickas för att stoppa och kontrollera denne. Det ledde till att en polispatrull obefogat tillkallades som stoppade och kontrollerade denne genom kroppsvisitation och husrannsakan i bil.

J.J. fick på grund av jäv inte göra dataslagningarna och ha kontakten med befälet.

J.J. åsidosatte därmed grovt sina skyldigheter mot Polismyndigheten.

Polismyndigheten hade därför laga skäl för avskedandet. I vart fall fanns det därför sakliga skäl för uppsägning av J.J.

Polismyndighetens regelverk om dataslagningar

Polismyndigheten handhar skyddsvärda och integritetskänsliga it-system som innehåller olika register. Av Polismyndighetens riktlinjer för säkerhet avseende informationsbehandling med stöd av it (PM 2017:4) framgår att it-systemen som är tillgängliga inom Polismyndigheten får användas endast när det är nödvändigt för att genomföra en viss arbetsuppgift. Det ska vara sannolikt att användandet i det enskilda fallet är till nytta för arbetets genomförande. Informationssökning som inte är tjänsterelaterad är därmed inte tillåten.

Varje gång en medarbetare startar en av Polismyndighetens datorer visas en säkerhetsinformation där det bl.a. framgår att de it-system som det ges åtkomst till via datorn innehåller känslig information som endast får användas när det är nödvändigt för att utföra en viss arbetsuppgift. Det framgår vidare att informationssökning som inte är tjänsterelaterad eller som inte behövs för att utföra en arbetsuppgift inte är tillåten. Det lämnas inte någon likalydande säkerhetsinformation när en polisanställd öppnar samma it-system via sin tjänstemobiltelefon. I stället anges då: ”Tänk på att alla slagningar registreras och att du är ansvarig för din slagning”.

Det görs inte gällande att J.J. skulle ha genomgått några särskilda utbildningar i dataskydd vid användning av mobiltelefon. Det är dock betydelselöst vilket medium som en arbetstagare använder för att bereda sig tillgång till polisiära it-system. Varje dataslagning ska vara tjänsterelaterad, oberoende av om den sker via persondator, läsplatta, mobiltelefon eller någon annan sorts programmerbar elektronisk apparat.

Det har funnits viss kritik kring regelverket för hantering av dataslagningar i it-systemen. Den kritiken riktades dock mot att det kunde anses råda osäkerhet om en i och för sig tjänsterelaterad dataslagning var godtagbar även när den utfördes utanför arbetstid. Detta saknar relevans för de s.k. nyfikenhetslagningarna på en anhörig som J.J. blivit dömd för, vilka alltid är otillåtna såväl i tjänsten som på fritiden.

Regler om jäv

Det är av stor vikt att en polis agerar på ett sådant sätt att dennes saklighet och opartiskhet inte kan ifrågasättas. En polis får därför under vissa förutsättningar på grund av jäv inte vidta en åtgärd i brottsbekämpande eller ordningshållande verksamhet. I stället förväntas en jävig polis, i de fall det finns en konkret brottsmisstanke, ta kontakt med regionledningen för vidare åtgärder.

Om det för en polisman finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv för domare, får polismannen enligt 7 § första stycket polislagen (1984:387) inte besluta om eller vidta en åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Det finns domarjäv att handlägga ett mål om domaren med part är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, dvs. hel- eller halvsyskon, eller om domaren på liknande sätt är part närstående.

J.J:s halvsyssters sambo var en sådan närstående till J.J. att hon inte fick i brottsbekämpande syfte göra dataslagningarna angående honom eller be befälet på regionledningscentralen att skicka en polispatrull för att stoppa och kontrollera honom.

Dataslagningarna

J.J. beredde sig vid nio tillfällen under perioden 10 januari 2019–24 mars 2021 olovligen tillgång till uppgifter i Polismyndighetens it-system genom att göra slagningar med anknytning till sin halvsyssters sambo.

Hon fick genom slagningarna tillgång till bl.a. spanings-, brotts- och miss-tankeregistret. Det är it-system som innehåller omfattande och integritetskänsliga uppgifter.

Slagningarna var inte nödvändiga för att genomföra någon arbetsuppgift som J.J. hade. Det var inte heller sannolikt att slagningarna skulle vara till nytta för att genomföra en viss arbetsuppgift. Slagningarna stred därför mot Polismyndighetens riktlinjer och var således olovliga.

J.J. upprättade inte några underrättelseuppslag med anledning av den information som hon menar föranledde slagningarna och hon kunde inte heller i efterhand konkretisera informationen till vare sig ursprung eller innehåll. De vaga och osäkra uppgifter J.J. menar att hon fick från sin ena halvsysster om sin andra halvsyssters sambo var inte av den digniteten att det var berättigat att inom ramen för arbetet göra dataslagningarna.

Även om Arbetsdomstolen skulle finna att J.J:s dataslagningar var tjänsterelaterade, var de ändå olovliga, eftersom de hade anknytning till hennes halvsystems sambo, varför J.J. enligt 7 § första stycket polislagen (1984:387) inte fick vidta någon åtgärd i brottsbekämpande verksamhet beträffande honom.

Telefonsamtalet till befälet på regionledningscentralen

J.J. befann sig den 24 mars 2021 efter arbetets slut på en parkeringsplats vid ett köpcentrum. Hon observerade då sin halvsystems sambo, som körde bil, och ringde därefter till ett befäl på Polismyndighetens regionledningscentral. Vid telefonsamtalet lämnade hon grundlösa uppgifter om sin halvsystems sambo i syfte att förmå befälet att skicka en polispatrull för att stoppa och kontrollera denne. Uppgifterna var grundlösa, eftersom han inte förekommit i polisiära register sedan 2015. Kort efter telefonsamtalet stoppades halvsystemens sambo. På grund av J.J:s telefonsamtal kroppsvisiterades halvsystemens sambo och en husrannsakan genomfördes i hans bil. Kontrollen gav inget resultat. Under telefonsamtalet med befälet använde J.J. pejorativa uttryck som bidrog till att tvångsmedel kom att användas mot halvsystemens sambo, trots frånvaron av objektiva underbyggda omständigheter som talade för det.

J.J. kunde inte i efterhand förklara varför hon ringde telefonsamtalet, annat än att hon hade fått information om hantering av narkotikaklassade preparat.

För denna händelse åtalades J.J. för tjänstefel. Åtalet ogillades. Agerandet var ändå omdömeslöst och olämpligt, eftersom det var uppenbart att det inte fanns någon konkret misstanke om brott. Hon brast genom samtalet även i den opartiskhet som en polis är skyldig att iaktta. Dessutom var hon på grund av jäv enligt 7 § polislagen (1984:387) förhindrad att ha telefonsamtalet med befälet, eftersom det inte fanns några konkreta brottsmisstankar mot halvsystemens sambo och då åtgärden att ringa telefonsamtalet inte var så brådskande att den inte utan fara kunde skjutas upp.

Förbundet

Sammanfattning av grunderna för talan

J.J. avskedades utan att det ens fanns sakliga skäl för att säga upp henne. I vart fall fanns det inte laga skäl för avskedandet.

Att J.J. genomförde nio dataslagningar med anknytning till sin halvsystems sambo och sedermera dömdes för dataintrång samt ringde till befälet på regionledningscentralen och lämnade uppgifter om samma person innebär inte att hon är olämplig att vara polis.

J.J. gjorde dataslagningarna på det sätt som är gängse inom Polismyndigheten. Den utbildning hon dessförinnan fick i regelverket kring dataslagningar var bristfällig och regelverket är otydligt.

Polismyndigheten hade därför inte laga skäl att skilja J.J. från anställningen. Avskedandet ska ogiltigförklaras och staten ska betala allmänt skadestånd till J.J.

Om Arbetsdomstolen skulle komma fram till att det inte fanns skäl för avskedandet, men väl sakliga skäl för uppsägning av J.J., ska staten betala allmänt och ekonomiskt skadestånd till J.J.

J.J:s anställning som polis

J.J. har arbetat som polis i omkring 16 år utan anmärkningar. Hennes tjänstgöring är väl vitsordad såväl före som efter de påtalade händelserna. Efter brottmålsdomen fick hon arbeta kvar med samma arbetsuppgifter som tidigare med tillgång till Polismyndighetens it-system.

Polismyndighetens regelverk och utbildningar kring informationshantering

Av punkt 7.1 i Polismyndighetens riktlinjer (PM 2017:4) för säkerhet avseende informationsbehandling med stöd av it framgår att it-system som

är tillgängliga inom Polismyndigheten får användas endast när det är nödvändigt för att genomföra en viss arbetsuppgift. Det ska vara sannolikt att användandet i det enskilda fallet är till nytta för arbetets genomförande.

Riktlinjerna är emellertid föråldrade och skiljer sig från det faktiska arbete som poliser numera utför. Möjlighet till dataslagningar med egen mobiltelefon infördes för samtliga poliser 2017. Poliser i yttre tjänst förväntas hantera och arbeta direkt med uppkomna situationer och rapportera händelser.

Poliser har av ledningen uppmanats att använda sig av mobiltelefonen, både under arbetstid och utanför, i syfte att effektivisera polisarbetet.

Förbundet och Polismyndighetens skyddsorganisation har under lång tid påtalat brister och otydlighet beträffande riktlinjerna. Bland annat framgår det inte om den aktuella arbetsuppgiften måste genomföras i nära tidsmässig anslutning till den reglerade arbetstiden.

Det finns stora brister i utbildningen om dataslagningar med mobiltelefonen. Användningen av mobiltelefonen sker ofta snabbt och under hård tidspress. Poliser uppmuntras att gå generella utbildningar om information och säkerhet. Dessa utbildningar är emellertid bristfälliga när det gäller vad som är tillåtet eller inte i fråga om dataslagningar.

Ingenstans i Polismyndighetens riktlinjer kring informationshantering framgår att en polis ska, eller bör, skriva ett underrättelseuppslag om den information som medförde att polisen gjorde dataslagningar.

J.J. kände till riktlinjerna för säkerhet avseende informationsbehandling med stöd av it. Det är riktigt att information om informationssäkerhet lämnas varje gång en dator kopplad till Polismyndighetens it-system startas. Den information som lämnas när en mobiltelefon kopplas upp till Polismyndighetens it-system är dock mer kortfattad.

Dataslagningarna hade anknytning till arbetet som polis

Det ifrågasätts inte att J.J. begick brott i enlighet med brottmålsdomen.

J.J. hade fått tips från en halvsystem, som varit narkotikamissbrukare i många år, om att hennes andra halvsystems sambo återigen var inblandad i hantering av narkotika. Det rörde sig om att sambon hade sålt narkotikaklassade tabletter till den tipsande halvsystemen och att han skulle hämta sådana tabletter med bil i Spanien. Uppgifterna var vaga och osammanhängande och lämnades i förbifarten vid flera olika tillfällen 2019 och 2020. Det var ibland svårt att ställa uppföljande frågor när den tipsande halvsystemen var påverkad. Den tipsande halvsystemen var vidare inte alltid säker på sina uppgifter, varför J.J. initialt inte tog några kontakter inom Polismyndigheten med anledning av uppgifterna. Först våren 2020 rådfrågade J.J. en kollega om hon borde lämna in ett underrättelseuppslag om uppgifterna.

Eftersom sambon tidigare dömts för narkotikabrottslighet, var J.J. som polis intresserad av att kontrollera om sambon och fordon och personer kopplade till honom kunde vara inblandade i det som den tipsande halvsystemen berättat om. Hon ville bl.a. se om det fanns fordon som liknade det som den tipsande halvsystemen beskrivit. J.J. hade uppfattningen att slagningarna var kopplade till hennes polisarbete och därför var tillåtna.

Hon gjorde följande nio dataslagningar.

Den 10 januari 2019 med början kl. 22.12 på en personbil som ägdes av sambon och därifrån vidare till en anhörig till sambon. Slagningarna gjordes under arbetstid.

Den 11 juli 2019 med början kl. 04.40 på två personer, födda den 1 januari 1965 och den 20 maj 1968, som var kopplade till sambon, på sambon, på en anhörig till sambon och på ett fordon tillhörigt sambon. Slagningarna gjordes under arbetstid.

Den 3 november 2019 med början kl. 11.30 på två personer, födda den 20 maj 1968 och den 4 augusti 1974, som var kopplade till sambon.

Genom spaningsregistret fick hon även fram uppgifter om sambon.
Slagningarna gjordes under arbetstid i samband med en husrannsakan.

Den 3 mars 2020 med början kl. 01.29 på sambon och på en anhörig till sambon. Slagningarna gjordes under arbetstid.

Den 14 juli 2020 med början kl. 19.21 på sambon, på två anhöriga till sambon och på en person, född den 12 maj 1957, som var kopplad till sambon. Slagningarna gjordes på fritiden.

Den 12 september 2020 med början kl. 16.26 på sambon. Slagningarna gjordes på fritiden.

Den 31 oktober 2020 med början kl. 15.06 på en person, född den 4 augusti 1974, som var kopplad till sambon, och på sambon. Slagningarna gjordes på fritiden.

Den 27 december 2020 kl. 17.15 på en person, född den 4 augusti 1974, som var kopplad till sambon, och därefter vidare till sambon och två anhöriga till honom. Slagningarna gjordes under arbetstid.

Den 24 mars 2021 med början kl. 17.14 på sambon. Slagningarna gjordes på fritiden, eftersom J.J. slutade arbetet kl. 17.00.

J.J. hade redan 2017 brutit kontakten med halvsystemen och dennes sambo, och de hade bara träffats vid ett fåtal tillfällen sedan dess. Hon ansåg sig inte närmare familjerelaterad till sambon.

Telefonsamtalet till befälet på regionledningscentralen

Det är riktigt att J.J. ringde till befälet på regionledningscentralen och lämnade uppgifter om sambon som föranledde en kontroll av denne. J.J. var inte i tjänst då, men hon hade som polis skyldighet att ingripa eller reagera när en konkret misstanke om brott uppstår.

J.J. beordrade inte någon insats mot sambon. Det är befälet som beslutar om vilka händelser som polispatrullerna ska arbeta med.

Den kontroll som genomfördes av sambon var en skyddsvisitation och en husrannsakan i bilen han körde. Dessa åtgärder kan endast en polis på platsen besluta om. Besluten om kontrollerna fattades således av den polispatrull som befann sig på platsen och grundade sig på de omständigheter som uppstod där. Dessa beslut var J.J. inte delaktig i.

J.J:s agerande var inte olämpligt.

Regler om jäv

J.J. är inte dömd för dataintrång för att hon skulle ha varit jävig. Det staten anført om regelverket kring jäv saknar relevans i målet. Det är inte i sak fråga om jäv.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran förhör under sanningsförsäkran hållits med J.J. samt vittnesförhör hållits med G.J., yttre befäl i Linköping, M.S., polis vid ingripandeverksamheten i Norrköping, M.B., regionalt samordnande huvudskyddsombud, P.D., nationellt samordnande huvudskyddsombud, M.E., polis, D.S., vakthavande befäl, och J.B., gruppchef vid underrättelse-enheten. På statens begäran har vittnesförhör hållits med E.H., Polis-myndighetens säkerhetsavdelning, och P.W., polisintendent i polisregion Öst.

Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

Domskäl

Twisten

Staten har avskedat J.J. med hänvisning till att hon har gjort nio otillåtna slagningar i Polismyndighetens it-system under en period om lite drygt två år och därför dömts för dataintrång samt att hon lämnat grundlösa uppgifter om sin halvsysters sambo till ett befäl på regionledningscentralen, vilket ledde till att en polispatrull obefogat tillkallades som stoppade och kontrollerade denne genom kroppsvisitation och husrannsakan i bil. Parterna tvistar om avskedandet var lagligen grundat eller om det åtminstone fanns sakliga skäl för uppsägning av J.J.

Enligt staten visade J.J:s brott att hon uppenbarligen var olämplig att inneha sin anställning som polisassistent. J.J. åsidosatte, enligt staten, vidare grovt sina skyldigheter mot Polismyndigheten i och med att hon på grund av jäv var förhindrad att göra slagningarna på sin halvsysters sambo och personer med koppling till honom och lämna uppgifterna om honom till befälet på regionledningscentralen.

Förbundet, som inte ifrågasatt att J.J. begick brott i enlighet med brottmålsdomen, menar å sin sida att J.J. gjorde dataslagningarna på ett sätt som är gängse inom Polismyndigheten samt att varken slagningarna eller samtalet med befälet på regionledningscentralen medför att hon är olämplig som polis.

Rättsliga utgångspunkter

Tidigare gällde särskilda regler för statsanställda i fråga om avskedande. Enligt 1976 års lag om offentlig anställning fick avskedande bl.a. ske om arbetstagaren hade begått brott eller annan grov tjänsteförseelse som visade att han eller hon uppenbarligen var olämplig att inneha sin anställning. Från och med den 1 juli 1994 gäller i stället den allmänna bestämmelsen om avskedande i anställningsskyddslagen även för offentligt anställda. Följaktligen får enligt 18 § anställningsskyddslagen en sådan arbetstagare avskedas

om han eller hon grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Arbetsdomstolen har dock i flera avgöranden uttalat att man beträffande avskedande och uppsägning av offentligt anställda fortfarande bör kunna söka ledning i den praxis som utbildats vid tillämpningen av 1976 års lag om offentlig anställning (se t.ex. AD 1997 nr 13, AD 1997 nr 95 och AD 2009 nr 96 samt jämför prop. 1993/94:65 s. 93).

Detta medför bl.a. att det avgörande för bedömningen är om den statsanställda genom brottet har visat sig vara uppenbarligen olämplig att inneha sin anställning. Vidare ska de särskilda förhållanden som råder inom den offentliga verksamheten beaktas vid tillämpningen, vilket innebär att brottsliga handlingar i större utsträckning än för andra anställda kan leda till att handlingen anses innefatta ett grovt åsidosättande av arbetstagarens åligganden mot arbetsgivaren (AD 1996 nr 78 och AD 2009 nr 96). Vad gäller poliser har Arbetsdomstolen vid åtskilliga tillfällen framhållit att det, med tanke på polisens uppgift att förebygga och utreda begångna brott, är särskilt viktigt att poliser avhåller sig från att själva begå brott (se t.ex. AD 1995 nr 42 med där gjorda hänvisningar). Det sagda ska dock inte förstås så bokstavligt att ett brott av en polis alltid ska anses visa att denne uppenbarligen är olämplig för sin anställning (se t.ex. AD 2004 nr 9, AD 2009 nr 23 och AD 2011 nr 56).

Det kan utläsas av Arbetsdomstolens praxis att det är av yttersta vikt att offentliga tjänstemän följer de lagar och interna instruktioner som gäller för verksamheten för att undvika att allmänhetens förtroende för tjänstemannen själv, övriga anställda och myndigheten som sådan skadas. Vidare är det, för myndigheten och ytterst för alla i samhället, av väsentligt intresse att en befattningshavares opartiskhet och saklighet inte med fog kan ifrågasättas (AD 2006 nr 69, AD 2014 nr 50, och AD 2019 nr 38). Skyldigheten att inte handlägga ärenden där det finns jäv och att inte heller söka eller ta del av information i sådana ärenden är av central betydelse för att värna allmänhetens förtroende för myndigheten (AD 2014 nr 49).

Arbetsdomstolen har i en tidigare dom ogiltigförklarat ett avskedande av en polis som under sin utbildning till polis, utöver ett tjänstefel, begått dataintrång (AD 1996 nr 23). Arbetsdomstolen uttalade att det, för att förtroendet från allmänheten ska kunna upprätthållas, är av väsentligt intresse att den information som finns i de dataregister polisen har tillgång till hanteras på ett korrekt sätt och att det därför finns all anledning att se mycket allvarligt på fall där poliser begår dataintrång. Vid prövningen beaktade Arbetsdomstolen bl.a. att syftet med slagningarna varit arbetsrelaterat, att det vid den tiden var vanligt bland polisens kollegor att göra registerslagningar utan att de hade direkt koppling till arbetet samt att det kunde sättas i fråga om det med tillräcklig grad av tydlighet hade klargjorts för poliser och polisaspiranter hur allvarligt polisledningen såg på hanteringen av dataregistren. Arbetsdomstolens samlade bedömning blev, särskilt med hänsyn till att dataintrången begåtts under tid då polisen ännu var under utbildning till polis, att det inte fanns skäl för avskedandet.

Synen på behandling av personuppgifter och integritetsintrång har sedan domen från 1996 blivit strängare i och med bl.a. tidigare gällande personuppgiftslag (1998:204) och polisdatalag (1998:622) samt nu gällande dataskyddsförordning (GDPR), brottsdatalag (2018:1177) och lag (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område. Omfattningen av datalagrade personuppgifter hos Polismyndigheten, och andra myndigheter, har också ökat väsentligt sedan 1996. Det har vidare 2011 införts ett grundlagsfäst skydd gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, som sker utan samtycke eller lagstöd och som innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen).

I AD 2006 nr 69 godtogs uppsägning av tre arbetstagare hos Försäkringskassan som handlagt egna eller närståendes ärenden och gjort otillåtna slagningar i Försäkringskassans it-system. Det ansågs att arbetstagarna på grund av information och utbildning måste ha varit medvetna om att slagningarna var otillåtna. En befattningshavare med arbetsuppgifter som består i myndighetsutövning hade, enligt Arbetsdomstolen, ett eget ansvar för att

hålla sig informerad om de regler som gäller. Detta gällde inte bara de materiella reglerna utan även regler om formerna för beslutsfattandet. I varje fall de grundläggande principer som gäller i fråga om jäv vid myndighetsutövning är sådana att de ligger i linje med den allmänna rättskänslan och att det därför inte behöver vara avgörande när och på vilket sätt myndigheten har gett utbildning eller lämnat information till arbetstagaren om reglerna.

I några särpräglade fall från senare år har statsanställdas upprepade otillåtna slagningar i myndigheters it-system med personuppgifter inte ansetts räcka för ett skiljande från anställningen. I dessa fall gjordes slagningarna inte för egen vinning eller av nyfikenhet. I ett fall hade statstjänstemannen – en handläggare hos Migrationsverket som gjort slagningar för att hjälpa bekanta och en släkting med information – självmant, med ett ursäktligt undantag, upphört med otillåtna slagningar mer än två år före skiljandet från anställningen (AD 2019 nr 38). De två andra fallen gällde uppsägning av handläggande tjänstemän hos Försäkringskassan. I det ena av dessa fall hade tjänstemannen på ett irrationellt sätt gjort upprepade slagningar på sin sjuke make som hon hade fullmakt för och därför redan lovlig tillgång till informationen (AD 2014 nr 50). I det andra av dessa fall hade tjänstemannen gjort slagningar på och hanterat närståendes ärenden. Hon ansågs inte ha medvetet varit inne i eller hanterat närståendes ärenden, men ansågs ha brustit i jävskontroll, när hon var ny handläggare och då hon hade ett högt arbetstempo (AD 2014 nr 49).

Är brotten i form av upprepade dataintrång tillräckliga för avskedande?

J.J. har enligt brottmålsdomen gjort sig skyldig till dataintrång, vilket är ett uppsåtligt brott, i Polismyndighetens it-system vid nio tillfällen under perioden 10 januari 2019–24 mars 2021. Förbundet har som nämnts inte ifrågasatt att J.J. begick brott i enlighet med brottmålsdomen.

Dataintrången har avsett slagningar efter personuppgifter om J.J:s halvsysters sambo och personer och fordon med anknytning till honom, där

slagningarna inte varit nödvändiga för att utföra en viss arbetsuppgift hos Polismyndigheten. Det är utrett att det i fråga om sambon inte sedan en dom i november 2015 gjorts någon anteckning om brottslig verksamhet i Polismyndighetens belastnings-, misstanke- eller allmänna spaningsregister. J.J:s upprepade slagningar i Polismyndighetens it-system avseende sambon under drygt två år framstår som en sådan övervakning, eller kartläggning, i hemlighet av sambons personliga förhållanden, utan samtycke eller lagstöd, som inneburit ett betydande intrång i sambons personliga integritet och som han enligt grundlag ska vara skyddad mot i förhållande till det allmänna (2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen). Att J.J., som i egenskap av polisassistent anförtratts tillgång till Polismyndighetens it-system med bl.a. personuppgifter av särskilt känslig karaktär, begått brott genom att använda it-systemen på det sättet framstår som mycket allvarligt och skadligt för förtroendet för henne som polis och för Polismyndigheten. Det har, trots vad förbundet anført om Polismyndighetens riktlinjer, utbildning, information och ändrade arbetssätt, inte framkommit några beaktansvärda förmildrande omständigheter.

Genom de begångna brotten har J.J. därför enligt Arbetsdomstolens mening visat att hon uppenbarligen var olämplig att inneha sin anställning som polisassistent och därmed grovt åsidosatt sina åligganden mot sin anställningsmyndighet. Det har således funnits laga skäl för avskedandet. Förbundets talan ska därför avslås.

Med den bedömningen behöver inte Arbetsdomstolen gå in på frågorna om jäv eller J.J:s samtal till befälet på regionledningscentralen.

Rättegångskostnader

Förbundet har förlorat och ska därför ersätta statens rättegångskostnader. Förbundet har vitsordat vad staten begärt i ersättning för rättegångskostnader.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Svenska Polisförbundets talan.
2. Svenska Polisförbundet ska ersätta staten för rättegångskostnader med 165 000 kr för ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Sören Öman, Carina Gunnarsson, Kurt Eriksson, Johanna von Hellwig, Tomas Björck, Kjell Svahn och Helena Larsson. Enhälligt

Rättssekreterare: Amanda Schmidt

